

A vonatkozó kormányrendeletnek megfelelően a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága által létrehozott és a Magyar Állandó Értekezlettel egyeztetett program alapvető célja: a magyarság összetartozás-tudatának az erősítése; a külhoni magyar szórványközösségek értékőrző munkájának és tájékoztatási, közösségépítő tevékenységének a támogatása az ösztöndíjasok jelenléte révén, erősítve ezzel a külhoni magyarok nemzethez való kötődését; a szórványközösségek magyar azonosságtudatának erősítése; továbbá szakmailag elhivatott, gyakorlati tapasztalattal rendelkező, a közigazgatás nemzetpolitikai tevékenységei iránt elkötelezett szakember-utánpótlás biztosítása. A célországok körébe a jelenleg szomszédos államokon kívül bevonták Dél-Lengyelországot, Csehországot, Macedóniát és Bosznia-Hercegovinát.³

A nyertes pályázók között 10–20 külhoni vagy ottani gyökerű fiatal is szerepel, akiket célirányosan nem abba a régióba küldenek ki az ösztöndíjjal, ahonnan származnak, hanem például kárpátaljai származású fiatalot a Felvidékre, vagy erdélyi pályázót Kárpátaljára. (Egy korábbi konferenciasorozat a nemzeti összetartozás eme formáit nevezte Kárpát-medencei keresztökötődéseknek.⁴) Az ösztöndíjasokat a szervezetek kéréseinek megfelelően választották ki a legkülönbözőbb munkákra: van köztük sok pedagógus végzettségű, magyar- és történelemtanár, cserkész, pályázatírásban jártas szakember, néprajzos, népzeneész, néptánc-pedagógus, óvónő és tanítónő.⁵

Az évente 100-at meghaladó létszámú KCSP-s és a 60 fölötti PSP-s fiatalok, az elmúlt esztendőben és jelenleg is, a visszajelzések szerint eredményesen segítettek/segítik elő a szórványközösségeink beolvadásának a lassítását, reményeink szerint a megállítást. Az egykori ösztöndíjasok közül nem egy ma már a magyar államigazgatás szakszerűségét erősíti nemzetpolitikai téren. A nemzeti kormány e két kezdeményezésének jelentősége – megítélésem szerint – a múlt századforduló Trianon előtti anyaországának dél-amerikai, horvátországi és ó-romániai Julián-iskoláiéhoz mérhető.

Székely András Bertalan

Örökség és megőrzés egy kanadai magyar közösségben

Két éve, nyár végén történt, hogy olyan útra és feladatra vállalkoztam, amely több területen is alakította, formálta, vagy épp megváltoztatta a gondolkodásomat. A Kőrösi Csoma Sándor Program (KCSP) keretében 2016-ban összesen 100 ösztöndíjas indult útnak a világ különböző pontjaira a magyar diaszpóra-közösségekhez. Kanadába 14-en utaztak, s magam is közöttük voltam. Amikor a programra való felkészítő oktatás során bemutatkozó szöveget kellett írunk az éppen induló honlap számára, így fogalmaztam: „*Végzettségem szerint néprajzos-muzeológus, hivatásom szerint néprajzkutató vagyok. Az ELTE Magyar és Összehasonlító Folklorisztika Doktori Programjának hallgatójaként főként szellemi kulturá-*

3 <https://www.petofiprogram.hu/hirek/miniszterelnoksegpalyazatifelhivasapetofisandorprogramosztondijra> (2018. szeptember 10-i letöltés)

4 Székely András Bertalan (szerk.): Kárpát-medencei keresztökötődések – egy konferenciasorozat tükrében. Kráter, Pomáz, 2004.

5 <https://www.petofiprogram.hu/petofi-sandor-program> (2018. szeptember 10-i letöltés)

lis örökségvédelemmel és a népszokások továbbélésének kutatásával foglalkozom. Emellett a Magyar Néprajzi Társaság irodavezetőjeként dolgozom, amely rendkívül izgalmas, sokrétű és hálás feladat.” 2016. augusztus 30-án azonban, amikor Budapesten, életemben először repülőgépre szálltam, teljesen új kihívások és feladatok elé néztem.

Alberta tartomány legnépesebb és 1048 méter tengerszint feletti magasságával Kanada legmagasabban fekvő nagyvárosa, Calgary lett az otthonom kilenc hónapra. Elhelyezkedése kimondottan kedvez a téli sportok kedvelőinek, hiszen a Sziklás-hegységtől mindössze 80 kilométerre, keletre található. Többek között ennek is nagy szerepe volt abban, hogy 1988-ban Calgary lehetett az első kanadai város, mely téli olimpiai játékokat szervezhetett. Alapításának története is érdekes, ugyanis 1875 nyarán a Royal Canadian Mounted Police egy alakulata ütött tábort a Bow- és Elbow-folyó találkozásánál, hogy rendet teremtsenek a bölény- és prémvadászok, valamint az indiánok között. Így aztán a két folyó torkolatánál erőd épült, amelynek a skót származású James Macleod ezredes a Calgary nevet adta, amely magyarul „*tiszta víz*”-et jelent. S valóban, hihetetlen volt szembesülni a már szeptember elején hófödte hegycsúcsokon megülő gleccserekből érkező folyók vizének kristálytiszta, türkizkék színével. A Sziklás-hegység látványa azonnal magával ragadott, amely azon oknál fogva sem meglepő, mivel e terület a természeti világörökség része. A végeláthatatlan fenyvesek, a befagyó folyók és vízések, az állatvilág és a rendkívül száraz levegő mind az újdonság erejével hatott, ahogyan az is, hogy a megszokotthoz képest, több mint 700 méterrel magasabban kellett lélegeznem, mint otthon.

Azokban nemcsak a táj volt ismeretlen számomra, hanem a benne élők is. Calgary-ba, ahogyan Kanada több településére is, több hullámban érkeztek magyarok, s érkeznek egészen napjainkig, sőt, voltak, akik Calgary-ban tartózkodásom alatt költöztek vissza Magyarországra vagy éppen a Felvidékre. Lehet azonban, hogy néhány év után visszatérnek kanadai otthonukba, ahogyan tették azt eddig előttük mások is. Itt nem azért magyar valaki, mert Magyarországról érkezett, elég csak kedves házigazdámra gondolnom: Ervin szerbiai magyar, Anna pedig ausztráliai, s családi kanadai otthonukban nevelik szeretetben gyermekeiket – magyarnak. Mert számukra ez a fontos, magyarnak lenni, amit nem a föld határoz meg, hanem a szív, s ahol az ember szíve otthon érzi magát, ott van otthon igazán, legyen az Calgary, Budapest, Sydney, vagy a világ bármely más pontja. Talán ebből is adódik, hogy az itt élő magyarság rendkívül érdeklődő, kedves és befogadó. Az első hónapban mindenki azt kérdezte tőlem, hogyan érzem itt magam, s nem tudtam mást felelni, minthogy igazán jól és otthonosan. Őszintén éreztem így, bár hiányzott a családom, a barátaim, az egyetem és a munkahelyem, de nem volt honvágyam, nem éreztem magam távol az otthonomtól, amely majd 8200 kilométernyi távolságból meglepő, s ez főként annak a közösségnek volt köszönhető, ahová érkeztem. Bárhová mentem, bárkivel beszéltem, nem éreztem magam idegennek.

Az első nagy létszámú magyar bevándorlóhullám az 1920-as években érte el a várost, majd 1931. november 29-én megalakult fogadószervezetem, a Calgary-i Magyar Kultúregyesület (Hungarian Canadian Cultural Association, eredeti nevén Hungarian Canadian Club), amelynek első kiadott alapszabályában az alapító tagok „*a hazafiasság megőrzését és előremozdítását*” tűzték ki célul. Az egyesület azóta is töretlenül áll a magyar kultúra megőrzése és továbbadása szolgálatában, változatos programjaival igyekszik minden Calgary-ban és a környéken élő magyart megszólítani. A kultúregyesület mellett a calgary-i magyarság több, egymással együttműködő szervezetbe tömörül, mint az Árpád-házi Szent Erzsébet Egyházközség, a Kálvin Magyar Református Egyház, a Bethlen Gábor Magyar Nyelviskola és Óvoda, a 73. sz. Patrona Hungariae Leánycserkész csapat és a 74. sz.

Kapisztrán Szent János Cserkészcsapat, a Bartók (gyermek) Néptáncscsoport és a Vadrózsa (felnőtt) Néptáncgyüttes, a Petőfi Színház, a Calgary-i Versbarátok, a Magyar Harcosok Bajtársi Közössége, a Magyarok Világszövetségének Calgary-i Csoportja, vagy az újonnan alakult Albertai Magyar Néprajzi Társaság, valamint a Nádihegedű Magyar Népművészeti Műhely – nekem pedig majd mindhez kapcsolódóan volt feladatam.

A kultúregyesület mostani nagy és azóta kiválóan felszerelt, felújított épületébe 1996-ban költözött. Jelenlegi elnöke mentorom, Szabó László, aki rendkívül lelkesen és odaadóan végzi munkáját a vezetőség további tagjaihoz és az egyesület többi önkénteséhez hasonlóan. Nem véletlen tehát, hogy az egyesület és az otthonául szolgáló kultúrközpont kiemelt, központi szerepet játszik a helyi magyarság életében. Az egyesület rendkívül sok program rendezője, vagy társszervezője, s lehetőségeihez mérten más calgary-i magyar szervezetek támogatója is. Mindemellett vezetőségi és klubtagjai nemcsak saját rendezvényeiken, de a más magyar közösségek által szervezett programokon is igyekeznek részt venni, segíteni. Az egyesület figyelemmel fordul a generációs különbségek és az eltérő kulturális igények felé, sokrétű és színes programjaival nemcsak a calgary-i, de az egész kanadai magyarságot is igyekszik megszólítani. Állandó programjai közé tartozik a hetente, csütörtökönként esedékes klubnap, amelyen főként az idősebb korosztály gyűlik össze beszélgetni, kártyázni vagy pingpongozni. Az egyesület irodája is ugyanekkor tart nyitva, hogy az érdeklődők megvásárolhassák jegyeiket a különböző programokra, mint például a havi vacsorákra, zenés-táncos estekre, amelyek igen jelentős közösségsszervező erővel bírnak. Ezen bálók arculata már hagyományosan különböző témák köré szerveződik (pl. nyárbúcsúztató, szüreti, sport, szilveszteri, farsangi, nőnap vagy pöttyös bál). A résztvevők száma rendszerint 150–200 fő körül mozog, a korosztály pedig meglehetősen szórta. A finom hazai ízek mellett – amelyeket mindig helyi magyar önkéntesek készítenek az egyesület konyháján – élőzene biztosítja a remek hangulatot, alkalmanként magyarországi vendégművészek előadásában. Szezonális ünnepein főként a fiatalabb korosztálynak kedvez az egyesület. Gyermeknap összejövetelén, Mikulás-ünnepségén és a nyár eleji évszáró pikniken kézműves-foglalkozással, közös énekléssel, táncszíttal és ajándékcsoomaggal várja a kisebbeket és ifjabbakat egyaránt. Az állandó programok mellett több magyarországi vendégművész észak-amerikai turnéjának állomása is Calgary. Az egyesület ezen fellépők meghívásakor is figyel arra, hogy kielégítse a különböző kulturális igényeket: jól ismert magyar zenészek, énekesek, színészek fordultak már meg színpadán, a legkülönbélebb műfajokat képviselve (pop, opera/operett, rock, népzene, musical stb.).

Kalina Veronika (középen) mentorával, Szabó Lászlóval, és mentorhelyettesével, Bezdek Évával

A számomra második legfontosabb szervezet, a Bethlen Gábor Magyar Nyelviskola és Óvoda évtizedek óta elégíti ki a kanadai magyarok és a magyarul tanulni kívánó kanadaiak tudásszomját. A már Kanadában született, vagy korán ide költözött magyar gyermekek számára két cso-

portban folyik az oktatás Bezdek Éva vezetésével, aki az iskola igazgatója, s egyben ő volt mentorhelyettesem is. A kiscsoport rendszerint főként a magyar ábécével, s betűinek papírra vetésével, valamint az olvasással ismerkedik, míg a nagycsoport már mélyrehatóbban tanulmányozza a magyar történelem eseményeit, s a nyelvtan sajátosságait. Mindemellett a rendszeres, közös kézműves-foglalkozás sem marad ki az éves tanmenetből, ahogyan a különböző ünnepek (például farsang, anyák napja), vagy a közösségi eseményeken való szereplés (nemzeti ünnepek, versünnepek) sem. A kanadaiak számára szintén két, egy kezdő és egy haladó, csoportban zajlik a tanítás, amely osztályok évről évre új tanulókkal gyarapodnak.

A Magyar Iskola szeptember 18-án nyitotta meg az új tanévet. Elsőként a kiscsoportos óvodásoknál segédkeztem (játékok vezetése, felügyelet), mivel szerencsére több gyermekkel is bővült a csoport. Majd Bezdek Évával közösen tartottuk meg az első órát, s kézműves-foglalkozást, aki a későbbiekben rám bízta a nagycsoport oktatását, így mindezek után kiemelten velük foglalkoztam. A *Balassi Füzeteket* felhasználva a magyar népmesék világán keresztül igyekeztem elősegíteni a növendékek olvasási készségének, szövegértelmezésének, nyelvtanhasználatának fejlődését, s mindemellett némi néprajzi, honismereti tudást is mindig csempészttem a tananyagba. Motivált, hogy az iskola vezetője bízott a munkámban, számított rám, érdekelte a véleményem, s ugyanezt a gyermekek részéről is éreztem, akik észrevételem szerint jól érezték magukat az óráimon, érdekesnek találták, főként a néprajzi, új ismereteket és emlékeztek a velem tanultakra.

Az 1968 óta folyamatosan működő 73. sz. Patrona Hungariae Leánycserkészcsapat és a 74. sz. Kapisztrán Szent János Cserkészcsapat Nyugat-Kanada legnagyobb cserkészraját képezik. Ott-tartózkodásom alatt három kiscserkészőrs és három cserkészőrs működött Calgary-ban, amelyek létszáma évről évre egyre csak gyarapszik. Az állandó hétfő esti összejövetelek mellett a cserkészek rendszeresen szerveznek táborokat, kirándulásokat, egyéb rangos eseményeket (Tábortúzi est) és programokat (hokimeccs-látogatás), valamint stabil résztvevői a különféle, az egész magyar közösséget érintő rendezvényeknek is. Ősztündíjas szolgáltatom első megmértetése is e csapatokhoz kapcsolódott, hiszen alig érkeztem meg Calgary-ba, máris a Trans-Canada

Tanévkedés a magyar iskolában

Farsang a magyar iskolában

Highway-en, a világ egyik leghosszabb autópályáján találtam magam, útban Edgewater felé. Vezetőm, Pintér János körzeti parancsnok volt, aki szívesen és készségesen mesélt az útközben elénk tárul érdekességekről, hiszen éppen a calgary-i cserkészek vezetőképző hétvégéjére utaztunk. A calgary-i cserkészvezetők minden évben ezeken a hétvégéken készülnek fel az előttük álló cserkészévre, hogy őrseik lelkiismeretes és jó vezetői lehessenek. Ezt a hétvége egyik jelszava is bizonyította, amely Kós Károlytól származott: „Az ember kötelessége, hogy a maga népét szolgálja.” A jeles polihisztor e kijelentését én is magaménak éreztem, s amikor meghallottam, először éreztem igazán, hogy „jó” helyre kerültem, nem csak a néprajzi vonatkozás, de tartalma miatt is, hiszen, ha nem is pontosan e mondatra gondolva, de e célból jelentkeztem erre az ösztöndíjra.

Nagy öröömre szolgált az is, hogy néprajzi tudásom mellett néptáncos múltamat és jelenemet, tapasztalataimat és ismereteimet is tudtam hasznosítani a kint töltött idő során, hiszen csatlakoztam a Bartók Néptánc csoport, valamint a Vadrózsa Néptáncgyűttes munkájához. Rendszeresen résztvettem a próbáikon. A gyermekeknek új játékokat tanítottam, bemelegítést tartottam, segítettem az oktatók munkáját. A nagygyűttesben tánckari tagként is közreműködtem, segítettem a dalok és táncszók magyar kiejtésének gyakorlásában, ügyeltem arra, hogy az adott táncstílust helyesen sajátítsák el, illetve figyelemmel kísértem a különféle viseletek összeállítását. A Bartók (gyermek) Néptánc csoport már több mint 30 éve szolgálja a 6 és 16 év közötti fiatalok népi kulturális nevelését. 2016-ban már egészen kis csoportot is indított, amelyben a 3 és 6 év közötti gyermekek ismerkedhetnek meg főként a népi játékok és a néptánc alapjainak rejtelmével. Őket a kiscsoport, majd az ifjúsági korosztály követi, akik évente tanulnak új táncanyagokat és rendszeres fellépői a különféle közösségi rendezvényeknek is. A mellette működő Vadrózsa (felnőtt) Néptáncgyűttes 1974-ben alakult. Heti rendszerességű keddi és vasárnapi próbáinak szintén a kultúregyesület szolgál helyszínül. A Vadrózsa tagjai, legyenek akár magyarok, akár más anyanyelvűek, mindannyian a magyar népi, főként a néptánc kultúra elkötelezett hívei, akik célul tűzték ki e hagyomány megőrzését és megosztását az az iránt érdeklődőkkel. Az együttes minden évben igyekszik repertoárját legalább egy új táncanyaggal bővíteni, amelynek oktatását rendszerint meghívott magyarországi, vagy más kanadai magyar néptáncgyűttesek oktatói végzik, többnapos workshopok alkalmával. A Vadrózsa Néptáncgyűttes mindemellett közreműködik táncházak szervezésében, valamint rendszeres szereplője a különböző magyar és egyéb városi rendezvényeknek. E tevékenységhez kapcsolódóan aktívan részt vettem a 38. Nyugat-Kanadai Magyar Néptánc Fesztivál szervezésében, mind ötleti, mind gyakorlati szinten, amely október 7–9. között Calgaryban került megrendezésre. A fesztivál 2018-ban a *Külhoni Magyarságért Díj* magyar állami kitüntetésben részesült.

A nevezett szervezetek fontos támogatója, a kultúregyesület mellett, a Kálvin Magyar Református Egyház, amely magyar nyelvű igehirdetéssel, lelki gondozással, gyermekek és felnőttek vallásoktatásával szolgálja Calgary és környéke magyarságát. Mindemellett ott-hont ad az iskolának és az óvodának, valamint alkalmankénti rendezvényeknek, például színelőadásoknak. Mellette az Árpád-házi Szent Erzsébet Egyházközség a hagyományos vallási teendők ellátása mellett a calgary-i cserkészcsapatok otthonául is szolgál. Illetve nyugdíjasklubok heti rendszerességű (szerdai) rendezvényeinek helyszíne is. A két egyházközség minden évben kétszer rendezi meg *Bazár*nak elkeresztelt eseményét, amelyen, a névből is fakadóan, olyan finomságok árusításával foglalkoznak, mint a hurka, a kolbász, a töltött paprika, a székelykáposzta, a zserbó, a pogácsa, vagy éppen a dobostorta. Mindent frissen, a *Bazár* előtt készítenek az egyházközségek tagjai, rendelésre is, így ottlétem alatt

például 150 pár füstölt kolbász és 60 dobostorta is készült. A megvásárolt, jellegzetes magyar ízes étkek, ha nem rögtön a tányérokra, akkor a fagyasztókba kerülnek, hogy az év során bármikor elhozhassák egy kicsit Magyarországot fogyasztóik számára. Itt tartom fontosnak megjegyezni, hogy Kanadában egy kiadós lecsóhoz is raktározni kell, ugyanis a magyar paprikát (ahogyan kint nevezik: *hungarian paprika*) csak tavasztól őszig lehet beszerezni a termelőktől.

A *Bazárok* mellett a magyar közösség identitásának kifejezését szolgáló legfontosabb alkalmak nemzeti ünnepeink. A nemzeti ünnepek és a nemzeti összetartozás napja alkalmából tartott megemlékezéseket (március 15., június 4., augusztus 20. és október 23.) a többi magyar szervezettel összefogva, mindig az egyesület székhelyén, a kultúrközpontban rendezik meg. A kialakult rendszernek és hagyományoknak megfelelően a Magyar Iskola magyar és sokszor kanadai diákjai is, a cserkészcsapatok, a gyermek és felnőtt néptánc-együttesek mindig színvonalas műsorral készülnek ezekre az alkalmakra, amelyeket rendszerint Calgary más magyar művészei, versbarátai, amatőr színtársulata (Petőfi Színház) és alkalmanként meghívott magyarországi vendégművészek is színesítenek. Ezeken az eseményeken mindig igazán emelkedett hangulat uralkodik, s nem csak a helyszín, de a közösség is ünnepi díszbe öltözik.

Számomra rendkívüli öröm, hogy bekapcsolódhattam ezen meghatározó szervezetek munkáiba és a calgary-i magyar közösség életébe. Úgy éreztem, sikerült beilleszkednem, és számon tartott tagjává válnom a közösségnek, s nem csak a megszokott „rutin” értelmében. Bár munkám nagyobb részét a már kialakult rendszer eredményes fenntartása jelentette, emellett azonban sikerült becsempésznem saját egyéniségem is e feladatokba, gondolkok itt leginkább a néprajzi ismeretek különböző fórumokon történő továbbadására, amivel többek érdeklődését sikerült felkeltenem saját szakterületem iránt. A kultúregyesület programjainak hirdetése, és az azokra szóló jegyek értékesítése mellett aktívan közreműködtem valamennyi lebonyolításában is, a közel 25 különböző rendezvényre rendszerint 20–350 fő közötti érdeklődő érkezett. A programválaszték, mentoromnak köszönhetően, egy 4 alkalmas ismeretterjesztő néprajzi előadással, egyfajta rendhagyó néprajzórával is bővült, amelyet magam tartottam, szintén a kultúregyesületben. Rövid, néprajzi témájú információk megosztására, a bemondás mellett, a calgary-i magyar Krónika TV rendszeres heti műsoraiban is lehetőségem volt, valamint két alkalommal a magyar iskola kanadai, magyarul tanuló hallgatói számára is angol nyelvű néprajzi előadással készültem. Mindemellett pedig befejeztem a kultúregyesület közel 7500 kötetből álló könyvtárának revízióját, valamint megkezdtem a református gyülekezet majd fele ekkora állományának könyvtárba rendezését.

Szerencsésnek tartom magam nem csak a befogadó közösség, de hasonló tulajdonságokkal rendelkező mentorom és mentorhelyettesem miatt is, akik mindamelllett, hogy kiváló vezetők, egyfajta „kapaszkodót”, biztos pontot is jelentettek számomra, akikre bármikor számíthattam. Nyitottak voltak ötleteimre, érdekelte őket a véleményem, s építő jelleggel tudták saját meglátásaikat kinyilvánítani, bátran tudtam velük beszélgetni, úgy vélem, eredményesen és konstruktívan dolgoztunk együtt, s azóta is tartjuk a kapcsolatot. Érdekes volt megtapasztalni azt, hogy milyen, amikor valaki otthon és egyfajta szabadidős tevékenységként, délután, esténként és hétvégente „tud magyar lenni”, hiszen egyébként egy másik ország és egy másik kultúra részese. Sok gyermekkel és persze szüleikkel találkoztam többször egy héten, mert nem csak cserkészetre, de sokszor máshová is, tánra, óvodába, iskolába vagy egyéb rendezvényekre is járnak. S van olyan, aki „csak” egy helyre, de oda szívesen, s lehet, hogy mellette még „angolul” úszik, s franciául tanul az iskolában,